

Üniversite Gençliğinin Sosyo-Kültürel Özelliklerinin Siyasal Rızaları Üzerine Etkisi*

The Effect of University Youth's Socio-Cultural Characteristics on Their Political Consent

Dr. Öğr. Üyesi. Mutlu SESLİ¹, Doç. Dr. Müşfika Nazan ARSLANEL²

Öz

İnsanlar hem yaradılışları hem de sosyal ve ekonomik farklılıkları bakımından değişik çıkar, fikir ve düşüncelere sahiptir. Bu değişik çıkar ve fikirlerinden dolayı da insanlar arası çatışma doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çatışmanın temel sebeplerden birini iktidarı ele geçirme arzusu oluşturmaktadır. Siyasetin çıkış noktası da bu çatışmada yatmaktadır. Günümüzde modern demokrasilerde iktidarı ele geçirme seçim yoluyla olmaktadır. Modern demokrasilerde sistemin sürdürülebilir olması siyasi süreçlerin her aşamasının halkın rızasının alınmasına bağlıdır. Seçmenlerin oy verme davranışlarının oluşmasında onların rızalarının payı temel kriter olarak görülmektedir. Seçmenlerin rızalarını kazanmak iktidara gelmek isteyenlerin en önemli amacı olmaktadır. Bu durumda siyaset yapımcılar için seçmenlerin oy davranışında bulunurken “rıza”larının nasıl oluştuğu önemli bir husustur. Çalışma Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin oy verme davranışlarının demografik ve sosyo-kültürel değişkenlerinin siyasal rıza bağlamında incelenmesini içermektedir. Siyasal rıza konusunda çoğunluğu Z-kuşağından oluşan kişilere ilk olarak bu çalışmanın yapılması çalışmanın özgünlüğünü ve önemini ortaya koymaktadır. Çalışmada Ceylan ve diğerleri (2019) tarafından geliştirilen siyasal rıza ölçeği kullanılmış ve SPSS programı yardımı ile analizi yapılmıştır. Çalışma genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların aday ve partiler hakkında araştırma yaparak ve liyakate önem vererek oy verme davranışında buldukları görülmektedir. Ayrıca katılımcılar niyetinden şüphe ettiği, yalan söylediğini anladığı bir adaya oy vermeye yanaşmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Seçmen, rıza, siyasal rıza, siyasal kültür, oy verme

Makale Türü: Araştırma

Abstract

People have different interests, ideas and thoughts in terms of both their nature and their social and economic differences. Because of these different interests and ideas, conflict between people emerges as a natural result. One of the main reasons for this conflict is the desire to seize power. The starting point of politics lies in this conflict. Today, in modern democracies, the seizure of power is through elections. The sustainability of the system in modern democracies depends on obtaining the consent of the people at every stage of the political processes. The share of the voters' consent in the formation of their voting behavior is seen as the main criterion. Gaining the consent of the voters is the most important goal of those who want to come to power. In this case, it is an important issue for policy makers how the voters' consent is formed while voting. The study includes the examination of the demographic and socio-cultural variables of the voting behavior of the students studying at the Tokat Gaziosmanpaşa University Faculty of Economics and Administrative Sciences in the context of political consent. The fact that this study was conducted for the people, mostly Z-generation, on the subject of political consent, reveals the originality and importance of the study. In the study, the political consent scale developed by Ceylan et al. (2019) was used and analyzed with the help of the SPSS program. When the study is evaluated in general,

*Bu çalışmanın ilk hali 12-13.11.2021 tarihlerinde Adana’da düzenlenen ISPEC Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, mutlu.sesli@gop.edu.tr

²Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, mnazan.arslanel@gop.edu.tr

Atf için (to cite): Sesli, M. ve Arslanel, M. N. (2022). Üniversite gençliğinin sosyo-kültürel özelliklerinin siyasal rızaları üzerine etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(4), 1359-1382.

it is seen that the participants are in voting behavior by doing research about candidates and parties and giving importance to merit. In addition, the participants are unwilling to vote for a candidate whose intentions they doubt and understand that he is lying.

Keywords: Voter, consent, political consent, political culture, voting

Paper Type: Research

Giriş

İnsanlar kişilik özellikleri ve sosyal-ekonomik yönden aynı özelliklere sahip olmadıklarından farklı düşünce ve çıkarlar içerisindedirler. Bu farklı düşünce ve çıkarlar insanlar arası çatışmanın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu çatışmanın temel nedenlerinden birisi iktidarın ele geçirilmesi arzudur. Siyasetin çıkış noktasında da bu çatışma bulunmaktadır. Siyaset hem bir çatışma hem de bir iktidar kavgası olarak insanların istek ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere çeşitli büyüklüklerde gruplar halinde bir araya gelen insanlar tarafından yapılmaya çalışılmaktadır (Kapani, 1997, s. 17-18).

İnsanoğlunun tarihinde iktidar sahipleri iktidara geliş biçimlerine bağlı olarak iktidarlarının kaynağının tanrısal olduğu teokratik yönetim biçimi ve devletin bir ailenin malı ve iktidarın babadan oğula geçtiği monarşi gibi yönetim biçimlerine sahip olmuştur. Günümüzde iktidarı ele geçirme veya elde etme demokrasi ile gerçekleşmektedir. Bilindiği üzere de demokrasi günümüzde tek meşru yönetim biçimidir. Demokrasinin birçok tanımı yapılsa da en öz tanımın Abraham Lincoln'e ait olduğu söylenebilir. Ona göre demokrasi "Halkın, halk tarafından, halk için yönetimi"dir (Türköne, 2006, s. 189).

Demokrasi egemenliğin kullanılması bakımından doğrudan, yarı doğrudan ve temsili demokrasi olarak üçe ayrılmaktadır. İdeal demokrasi aslında halkın temsilciler kullanmadan kararları bizzat kendisinin alabilmesi olan doğrudan demokrasidir. Bu demokrasi türü "halk egemenliği ve egemenliğin devredilmezliği teorisi"ne dayanmaktadır. Doğrudan demokrasi denildiğinde Atina demokrasisi ilk akla gelen örnektir. Bu örnekte vatandaşlar temel konularda tartışmak ve oy kullanmak üzere bir araya gelirlerdi (Gözler, 2004, s. 115-116; Örselli vd, 2018, s. 108-126). Yarı doğrudan demokrasi ise egemenliğin kullanımının halk ve temsilciler arasında paylaşıldığı bir demokrasi çeşididir. Bu sistemde de egemenliğin kullanımı temsilcilere verilmiştir. Sadece tüm ülkeyi ilgilendiren konularda halk referandum gibi araçlarla egemenliğin kullanılmasına doğrudan katılmaktadır (Gözler, 2004, s. 204). Günümüzde ülke nüfusları, yüzölçümlerinin büyüklüğü vs. dikkate alındığında doğrudan demokrasiyi uygulamak genel olarak mümkün değildir. Temsili demokrasi bu sorunu çözerek halkı dolaylı olarak yönetime katmanın bir aracıdır. Temsili demokrasi teknik imkânsızlıktan dolayı ülkelerin başvurduğu bir demokrasi çeşididir. Bu demokrasi türünde yönetim sorumluluğu profesyonel siyasetçilerden oluşan elit bir gruba devredilmiştir (Heywood, 1999, s. 73). Temsili demokrasilerde seçimler, siyasal katılım ve karar almada en önemli olgu olarak değerlendirilmektedir. İktidarı ele geçirmek isteyenler seçimler yoluyla seçmenleri etkileme ve onların siyasal rızalarını kazanmak isterler. Seçmenin oy verme davranışında yetiştigi siyasal kültürün etkisi de yadsınılamaz. Seçmenlerin oy verme davranışlarının oluşmasında rızalarının payı önemli yer tutmaktadır. Gizli oy açık tasnifin uygulandığı demokratik sistemlerde seçmen, rızası dışındaki partilere oy vermemektedir. Bu gibi eylemler seçmenlerin siyasal rızaları ile olmaktadır. Seçmen, rızasının olmadığı hiçbir faaliyetin içine girmemektedir. Bu nedenle seçmenlerin rızalarını kazanmak iktidara gelmek isteyenler için önemlidir. Bu durumda siyaset yapıcılar için seçmenlerin oy davranışında bulunurken "rıza"larının nasıl oluştuğu önemli bir husustur. Seçimler yönetime, siyaset yapıcılara gösterilen rızayı ifade eder (Sarıbay, 1998, s. 75). Aslında insan ilişkilerinin her aşamasında sadece siyasi süreçlerde değil toplumsal hayatta da bir rıza gösterme, rıza göstermeme, razı olmama durumu söz konusudur. Modern demokrasilerde demokratik sistemin sürdürülebilir olması için siyasi süreçlerin her aşamasında halkın rızasının alınması esastır. Günümüzde hemen hemen her toplum demokrasiyi bir değer olarak kabul görmektedir (Özkerem ve Zeren, 2009, s. 209).

Çalışmanın amacı Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ndeki öğrenim gören öğrencilerin oy verme davranışlarının bazı değişkenler (öğrenim görülen bölüm, öğrenim görülen sınıf düzeyi, siyasi parti üyeliği, oy kullanma, sivil toplum örgütüne üyelik, siyasi olayları takip etme, kullanılan iletişim aracını türü, yaşanan yer) açısından siyasi rıza bağlamında incelenmesidir. Diğer bir ifadeyle seçmen pozisyonunda olan öğrencilerin kendi özgür iradesi ve rızasıyla siyasi rızaya önem verip vermediğinin ortaya konulmasıdır. Öğrencilerin oy verme davranışları ile siyasi rızası arasında anlamlı bir farklar olup olmadığının araştırılıp ortaya konulması, bu çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Siyasi rıza konusunda çoğunluğu Z-kuşağından oluşan kişilere ilk bu çalışmanın yapılması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Z-kuşağı olarak tabir edilen gençlerden oluşan katılımcıların seçmen davranışlarını anlamaya yönelik pek çok araştırma mevcut olsa da onların siyasi rızalarının nasıl gerçekleştiğine yönelik henüz bir çalışma bulunmamaktadır (Küçük ve Toklu, 2020; Hafızoğlu, 2021).

Bu çalışmada öğrencilerin oy verme davranışlarını oluşturan siyasi rızaları; demografik ve sosyo-kültürel değişkenler arasında ilişkisel tarama modeliyle incelenmiştir. Çalışmada uygulanan anket iki bölümden oluşmakta ilk bölümde öğrencilerin sosyo-kültürel ve demografik özelliklerini belirlemek için 13 (on üç) soru sorulmuştur. İkinci bölümde ise Ceylan, İspir ve Özpolat (2019)'ın hazırlamış olduğu siyasi rıza ölçeği kullanılmış ve parametrik analiz tekniklerinden olan "bağımsız Örneklemli *t* Testi" ve Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)"ndan faydalanılmıştır.

1. 1. Rıza ve Siyasi Rıza Kavramları

Siyaset, her şeyden önce devlet kurumlarını yönetme sanatıdır ve toplumun bütün üyelerinin faydalanacağı bir düzen kurmayı amaçlar. Bu yüzden siyaset yapımcılar tarafından bir iktidar mücadelesi her zaman var olacaktır (Kapani, 1997, s. 18). Toplumun ortak yaşamına etki eden yönü nedeniyle bireylerde siyasete etki etmeye çalışmakta ve tercihleriyle iktidara yön vermektedir. Bireylerin bu davranışları siyaset bilimi ve siyaset sosyolojisinin temel araştırma konuları arasındadır. Yani bireylerin tercihlerini etkileyen unsurlar nelerdir? Bu tercihlerde siyasi rızaları nasıl şekillenir? Tabi ki bireylerin tercihlerini tek yönlü düşünmek yanlıştır. Bu sayılanların yanında ülkedeki mevcut siyasi yapı da bireylerin tercihlerini etkilemektedir. Siyasi yapı bireylerin siyasi tercihleri ve siyasi rızaları o ülkede siyasi kültür içinde değerlendirilmektedir. Siyasi kültür, toplumların siyasi ve sosyal gelişmelerinin incelenmesinde kullanılan bir kavramdır.

Ülkelerin siyasi yaşamına bütünlük kazandıran siyasi kültür toplumu meydana getiren bireylerin benzer siyasi davranış, değer ve tutumlara sahip olmasıyla siyasi yaşamına bütünlük kazandırır (Berberoğlu, 1997, s. 15). Siyasi kültür toplumdaki siyasi yaşam ve siyasi kurumlar üzerinde kısa ve orta vadede etkili olur ve siyasi sistemin demokratikliği ve otoriterliği hakkında ipucu vermektedir (Parla, 1991, s. 11). Bireylerin siyasi sisteme ilişkin düşünce, inanç ve duygularının şekillenmesinde önemli bir rol oynayan siyasi kültürün değişik tanımları yapılmıştır. Siyasi kültür, "bir toplumun belleği ve toplum üyelerinin siyasi objeler karşısında gösterdiği psikolojik" yönelimlerdir (Kızıldere, 2002, s. 24). Bir toplumun üyelerinin politikaya ait tutum, davranış, duygu ve değer yargılarının bütünü anlamına gelen siyasi kültür, zaman içinde sosyal, siyasi, iktisadi ve politik hayatta gerçekleşen değişimlerden etkilenir (Turan, 2000, s. 359). Siyasi kültürü oluşturan unsurlar siyasi kanaat, tutum ve davranışlara yön veren değerlerdir (Yeşilorman, 2006, s. 1-46). Bir toplumun devlet, demokrasi, hükümet, parlamento, siyasi parti, sendika, dernek, siyasi parti vb. gibi kavramlar konusundaki yaklaşımları, tutum ve davranışları, bilgisi, görgüsü, alışkanlıkları siyasi kültür içinde değerlendirilmektedir (Öztek, 2000, s. 172). Dolayısıyla siyasi kültür, toplumun siyasi nesnelere karşı bilişsel yönelimleri ve ona karşı tutum alış kalıplarıdır (Türkkahraman, 1998, s. 18). Siyasi kültür, "mevcut siyasi sistemin benimsenmesini, yönetmekte haklı görülmesini ve dolayısıyla devamlılığını sağlayan bir araç niteliği" anlamını da taşımaktadır (Turan, 1976, s. 33). İşte mevcut siyasi sistemin benimsenmesini, yönetmekte haklı görülmesini sağlayan "siyasi rıza"ya o toplulukta birçoğu

unsurları da içeren siyasal kültürün zemin hazırladığı söylenebilir. Bireylerin siyasi kültürleri de bir olay ve olgu karşısındaki rızalarını olumlu ve olumsuz yönde etkilemektedir.

“Rıza” insan ilişkilerinin her aşamasında var olan önemli bir unsurdur. Çünkü insan ilişkilerinin her aşamasında bir rıza gösterme, rıza göstermeme, razı olmama durumu söz konusudur. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre “rıza” “razı olma, isteme, istek” anlamlarına gelmektedir (TDK). Rıza “herhangi bir kişinin, grubun veya acentenin, herhangi bir şeyi yapmaya veya o şeyin yapılmasına, hiçbir baskı veya zor altında kalmadan, kendi özgür iradesi ile razı olması, kabul etmesi,” olarak tanımlanabilir (Ceylan, 2020: 8). Başka bir tanıma göre ise “rıza”, “korku, cebir veya tehdit altında olmadan, tarafların kendi yararına olan ve memnuniyet duyacağı açık bir şey üzerinde, kendi hür iradeleriyle karşılıklı güvene dayalı uzlaşması ya da anlaşmasıdır”. “Rıza” yapılması istenilen davranış hakkında anlaşma veya bir görüş hakkında olur vermeyi beraberinde getirmektedir (Kutluay, 2015, s. 94-99). Rıza iki türlü olabilmektedir. İlki yazısız rıza bir eylemi veya bir durumu sözle veya imalı başka bir deyişle zımni bir şekilde kabul etmektir. İkinci ise yazılı rızadır. Yazılı rıza ise “taraflar arasındaki mevzularla ilgili olarak kimin hangi durumda nasıl davranacağı, aksi şekilde davranıldığında ne gibi yaptırım ya da yaptırımlarla karşılaşılacağı konusunda tüm tarafların rızası alınarak önceden anlaşılıp, bu anlaşmanın yazılı olarak düzenlendiği” rıza çeşididir. Yazılı rıza yazılı metin ve yürürlükte mevzuat tarafından belirlenir (Ceylan, 2020, s. 8).

“Rıza” ile ilgili tanım ve açıklamalar incelendiğinde bir durumun veya bir eylemin rıza kapsamında değerlendirilmesi için şu hususları içermesi gerekmektedir. a) *Yetkinlik*; “mükemmel performansın elde edilmesinde ayırt edici olan bilgi, beceri ve tutumları kapsayan gözlemlenebilir davranışlar”dır. b) *Sorumluluk*; “kişinin kendi davranışlarının veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın farkında olması ve davranışlarının ve durumların sonuçlarını üstlenmesi”dir. c) *Özgür irade*; “bir kişinin başka kişi veya kişilere bağlı olmamasını, dışardan etkilenmemiş, engellenmemiş veya zorlanmamış olmasını” ifade eder. d) *Bilgilendirme*; “Bir kişiye, kuruma veya kamuya bilinmeyen bir konu veya bilinen bir konunun bilinmeyen yanı/yanları veya o konuyla ilgili değişiklik olmuşsa, konunun değişiklik arz eden boyutu/boyutları hakkında verilen enfomasyona” denilmektedir. e) *Gönüllülük*; “bir kişinin para karşılığı olmaksızın, sadece kendi özgür irade ve isteği ile kendisi, başkaları veya çevreye fayda sağlamak amacıyla bir organizasyonda gerçekleştirdiği hareket”tir. f) *İyi niyet*; “herhangi bir kimse veya konuda hiçbir kötü düşünce beslememe, hüsnüniyet” g) *Doğruluk*; “doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet” anlamlarına gelmektedir (Ceylan, 2020, s. 8; Kutluay, 2015, s. 94-99). Görüleceği üzere bir davranışın veya bir eylemin “rıza” kapsamında değerlendirilmesi için yukarıda sayılan hususların hepsini taşıması gerekmektedir.

Sadece toplumsal hayatta değil siyasi süreçlerde de rıza önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Modern demokrasilerde demokratik sistemin sürdürülebilir olması siyasi süreçlerin her aşamasının halkın rızasının alınmasına bağlıdır. Siyasi iktidarın eylemlerini haklılaştırmak için dayandıkları toplumsal rıza ise meşruiyet kavramı ile ifade edilmektedir. Diğer bir ifadeyle iktidara rıza gösterilmesini sağlayan onun meşruiyetine olan inançta saklıdır (Fanid, 2014, s. 29). Meşruiyet Latince “legitimus” ve “legitimatıo” kelimelerinden türetilerek İngilizce’ye “legitimacy” ve “legitimation” olarak aktarılmıştır (Öztürk ve Ok, 2017, s. 273). Cambridge Dictionary’e göre “legitimacy” legal, meşru ve akla uygun “legitimation” ise “bir şeyi meşru kılan eylemi veya bu eylem sonucunda oluşan makul ve kabul edilebilir durum” anlamındadır. Türk Dil Kurumu Sözlüğü’ne göre ise meşruiyet “meşruluk, geçerli olma durumu” anlamlarına gelmektedir.

Siyasal anlamda düşünüldüğünde her iktidar iktidarını bir şeye dayandırmak ister. Bu anlamda meşruiyet, siyasal iktidarların, eylem ve işlemlerini bunun yanında iddialarını toplumsal kabul görececek rasyonel ve doğal gerekçelere dayandırmadır. Meşruiyet siyasal iktidarın otoritesini dayandırdığı varlık sebebidir (Çetin, 2006, s. 42-43). Weber (2012, s. 108)’e göre meşruiyet bir düzenin, mensuplarınca çoğunluğunun rıza görmesi ve eylem ve işlemlerini

bağlayıcı kabul etmesidir. Yani siyasi itaatın gönüllü olmasıdır. Yapılan tanımlardan anlaşılacağı üzere kavram olarak meşruiyet, iktidarın yönetme gücünü dayandırdığı somut veya doğal gerekçenin bireyler üzerinde de etkili olmasını, bireylerin o gerekçeyi kabul ederek rıza göstermesini ifade etmektedir.

Siyasal iktidarın meşruiyet gerekçesi veya temeli ise tarihsel süreç içinde pek çok değişiklikten sonra günümüzdeki anlamına kavuşmuştur. Siyasal iktidarın meşruluk temeli devletin henüz oluşmadığı toplumlarda Tanrı ve kutsal kaynaklara dayanmaktaydı. Yani iktidar sahibi bu yetkisini Tanrı'dan veya kutsal kitaplardan aldığını iddia ederdi. İlk çarpıcı örneği ise Mısır uygarlığında gördüğümüz Tanrı-kral yaklaşımıdır. Şöyle ki Mısır firavunları kendilerini Tanrı'nın oğlu olduklarını iddia ederlerdi. Bu yüzden o dönemin iktidar sahiplerine Tanrı-kral denmesinin nedeni buydu. Yönetici kendisini Tanrının yerine koyarak yaptığı eylem ve işlemleri meşrulaştırmaya çalışırdı. Bu yaklaşımda Tanrı-krala itaat sadece siyasal zorunluluk değil aynı zamanda dini bir zorunluluktur. Ortaçağ'a gelindiğinde ise iktidarın kaynağı Tanrısal olmamakla birlikte ilahi olduğu fikri yaygınlaşmaya başlamıştır (Kapani, 1997, s. 67-69). Hristiyanlığın ilk dönemlerinde yöneticilerin iktidarı yönetme yetkisinin Tanrı'dan aldığını, iktidara itaatın dinsel/dini bir görev olduğu fikri yaygındı. Bu dönemde “inanınların ilahi cezaya çarptırılmamaları için başlarında bulunan yönetimlere mutlak surette itaat etmeleri gerektiği” düşüncesi vardı (Şenel, 1996, s. 231-232).

XVI. yüzyıldan itibaren (Avrupa'da bireyi ve akli öne çıkaran felsefe ekollerinde etkisiyle ortaya çıkan modern dönemde) siyasal iktidarın meşruluk temeli tamamen değişmeye başlamıştır. Thomas Hobbes, John Locke, Niccola Machiavelli, Jean Bodin, Jean Jacques Rousseau gibi laik ve sözleşmecî teorisyenlerin düşünceleri ve fikirleri bu döneme damgasını vurmuştur. Bu nedenle siyasi iktidarın meşruluğunun tanrısal-dinsel temele dayandırılması, toplum sözleşmesi kuramlarına kadar devam etmiştir denilebilir. Bu dönemde doğal hukukun laikleşmesi ve toplum sözleşmelerinin etkisiyle egemen siyasal güç demokratik meşruiyetle donatılmaya diğer bir deyişle “iktidar” Tanrı yerine halka yani bireylere dayandırılmaya başlanmıştır (Duman, 2006, s. 531). Yani kavram aşamalı bir şekilde demokratikleşmiş ve “egemenlik, iktidarın tek meşru kaynağı olan halka aittir” şeklindeki halk egemenliği düşüncesine evrilmiştir (Öztürk ve Ok, 2017, s. 273). Bu anlamda Weber (2013) siyasal iktidarın meşruiyetini geleneksel, karizmatik ve yasal-ussal otorite olarak üçe ayırarak incelemiştir. Rawls, (1973) ise meşruiyeti siyasi adalet anlayışı içinde değerlendirerek siyasal ve yasal düzenin temelini bir nevi adalet anlayışına dayandırmaya çalışmıştır. Habermas ise meşruiyeti demokratik normuna uygun olarak formüle ederek meşruiyetin dayanağının insan hakları olduğunu belirtmiş ve geç kapitalist toplumlarda üretime müdahale edildiğinden dolayı bir meşruiyet krizine gireceğinden bahsetmektedir (Habermas, 1999; Yıldız, 2019; Doğan, 2022).

Modern anlamıyla ilk siyasal rıza örneğine antik Yunan'da rastlanılmakta olduğu söylenebilir. Çünkü antik Yunan'da doğrudan demokrasinin ilk örneğine rastlanılmakta ve siyasal iktidar eylemlerini halka dayandırmaktaydı. Fakat halkın tamamı vatandaş olarak kabul edilmediğinden sınırlı bir siyasal rızadan söz edebilir. Modern zamanla birlikte tüm bireylerin yurttaş olarak kabul edilmeleri ile birlikte siyasal yönetimlerde değişikliğe uğramış, iktidarlar yönetme güçlerini halka dayandırmaya başlamışlardır.

1.2. Siyasal Rıza ve Seçmen Davranışı Arasındaki İlişki

Demokratik siyasal yaşamda halkın siyasal faaliyetlere katılımı farklı şekillerde ve boyutlarda olmaktadır. Siyasal yaşamdaki bireylerin kendileri diğer insanları etkiledikleri gibi diğer insanlarda kendilerini etkilemektedirler. Kısaca toplum içindeki bireyler bilinçli veya bilinçsiz davranışlarda bulunarak birbirlerini etkilerler. Bu sürece neden olan demokrasi “vatandaşlarına demokratik olmayan sistemlerin sağlamadığı ve sağlayamayacağı pek çok temel hakkı” verir. Bunları politik bir eşitlik sağlayarak yapmaktadır (Dahl, 2001).

Demokratik siyasal sistemlerde hükümetler eşit oy prensibiyle seçmenlerin oyuyla iktidara gelir (Akgün, 2000, s. 75-92). Modern demokrasilerin en önemli özelliği düzenli yapılan seçimlerde vatandaşlara iktidarı belirleme imkanı tanınmasıdır. Seçmenler memnun kalmadıkları siyasal otoriteyi seçim yoluyla değiştirebilirler (Dahl, 2001). Bu yüzden demokrasinin kalbi seçimlerdir (Butler vd, 1981, s. 1). Seçim günümüzde yaygın olan temsili demokrasilerde siyasi iktidarın yapılanmasını belirleyen en önemli faktördür. Temsili demokrasilerde katılma davranışının en önemli ve en basit şekli seçimler aracılığıyla kullanılan “oy verme” davranışdır (Ceylan vd, 2019, s. 606). Seçmenin oy verme davranışının pek çok farklı etmenlerden etkilendiği bilinmektedir. Demokratik sistemlerde bu farklı etmenler seçmelerin oy verme davranışında bir “rıza” oluşturmaktadır.

Modern dönemle birlikte başta Avrupa olmak üzere tüm dünyada temsili demokrasinin yaygınlaşması, seçmenin oy verme davranışlarının anlaşılmasını, yönlendirilmesini gündeme getirmiş ve bu husus başta siyaset bilimi olmak üzere pek çok bilim dalının ilgilendiği konulardan biri olmuştur. Araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar da dinin, çevrenin, güvenliğin, medyanın, adayın vs. seçmenin oy verme davranışının etkisi incelenmiş fakat seçmenin oy verme davranışı üzerinde kendi rızasının etkisi üzerine araştırmaya pek rastlanılmamaktadır (Ceylan, 2020, s. 121).

Bu çalışma seçmen davranışı ile ilgili literatürde belirtilen “Psikolojik oy verme modeli” ile benzerlik kurulabilir. Fakat bu modeli benimseyen seçmenlerin oy verdikleri partiye rıza gösterdikleri açık olmakla birlikte buradaki rıza, “bireyin küçük yaşlarda aile ve sosyal çevrelerindeki politikleşmesi sonucu oluşan, belirli niteliklerde kriterleri olmayan, bir tür gelenek, görenek veya alışkanlıktan kaynaklanan bir rızadır” (Ceylan, 2020, s. 87). Bu modelde bireyin tutumları oy verme davranışının belirleyici unsurudur (Ünal, 2016, s. 96). Kişinin seçimi psikolojik bağlılık olarak tanımlanmaktadır (Banazili, 2019, s. 1066). Bu çalışmadaki siyasal rıza psikolojik oy verme modelindeki gibi seçmenin hep aynı partiye ya da adaya oy vermesi durumundan farklılaşmaktadır. Bu yüzden psikolojik oy verme modelinde rızadan ziyade geleneksel bağlılıktan bahsedilebilir (Ceylan, 2020, s. 87).

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi iktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin oy verme davranışlarının bazı değişkenler (öğrenim görülen bölüm, öğrenim görülen sınıf düzeyi, siyasi parti üyeliği, oy kullanma, sivil toplum örgütüne üyelik, siyasal olayları takip etme, kullanılan iletişim aracını türü, yaşanan yer değişkenleri) açısından siyasal rıza bağlamında incelenmesidir. Siyasal rıza bireylerin oy verme davranışlarını ve siyasi parti tercihleri üzerinde etkili olan önemli bir faktördür. Bu nedenle siyasi görüşü yeni oluşmaya başlayan nüfusun önemli bir bölümünü kapsayan ve siyasi seçimlerinin yönünü etkileyebilme gücü yüksek olan üniversite gençliğinin siyasal rızaları üzerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra literatürde siyasal rıza kavramıyla ilgili çok sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde seçmen tercihlerini etkileyen faktörleri araştıran pek çok çalışma bulunmakla (Beren, 2013; Taydaş, 2021; Nas, 2020; Uslu vd, 2017; Kavas, 2017) birlikte spesifik olarak seçmenlerin siyasal rızaları üzerine araştırma yapan sadece iki çalışma bulunmaktadır. Yabancı literatürde siyasal rızanın doğrudan ölçülmesine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Fakat konuya yakın Asad, (1972), Simmons, (1976), Debell, (2002), Grimes, (2006), Pattinson, (2009), Horton, (2012)’in çalışmalarının olduğu görülmüştür. Fakat bu çalışmalar da kullanılan veriler siyasal rızayı ölçmeye yönelik değildir.

Türkçe literatürdeki çalışmalardan birisi Ceylan vd (2019) tarafından yapılan ve siyasal rızanın değerlendirilmesine dair ölçme aracı geliştirme çalışmasıdır. Diğer çalışma ise Ceylan, F. (2020)’nin “Siyasal Rıza Bağlamında Oy Verme Davranışları Üzerine Bir Araştırma: Erzincan İli Örneği” başlıklı doktora tezidir. Literatürdeki siyasal rıza araştırmaları konusundaki

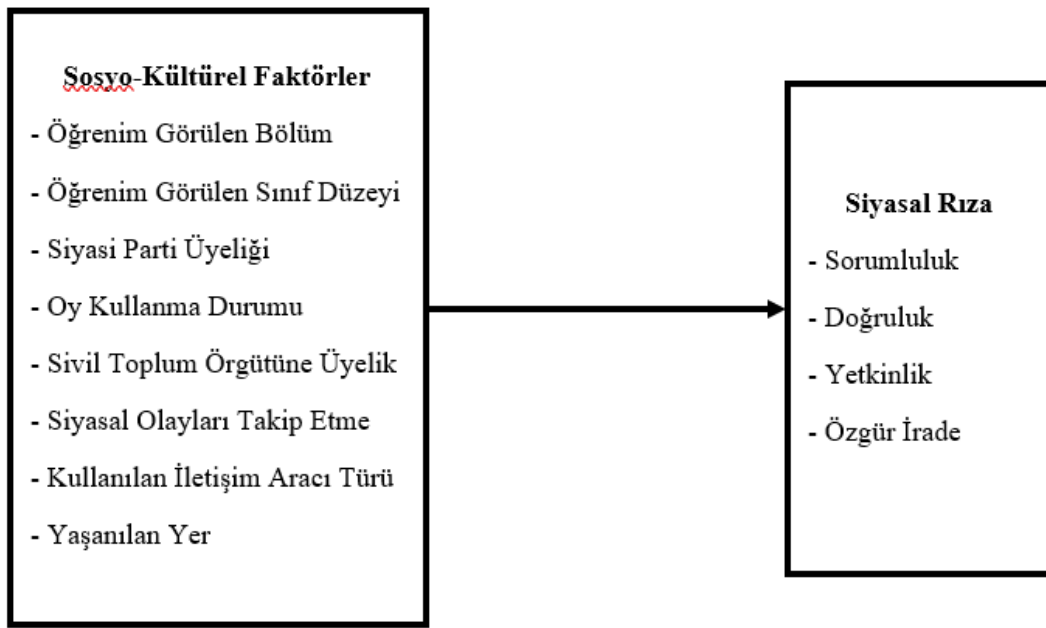
bir boşluğun olması nedeniyle üniversite gençliğinin siyasal rızaları üzerindeki etkili olan faktörlerin araştırılmasıyla çalışmanın literatüre önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

2. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi

Bu çalışmada “iki ya da daha fazla değişkenin arasında bir değişimin var olup olmadığı ve/veya varsa bu değişimin derecesinin belirlendiği bir araştırma modeli” olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2012, s. 81). Bu çalışmada öğrencilerin siyasal rızası ile oy verme davranışları, demografik özellikleri ve diğer değişkenler arasındaki ilişkiler, ilişkisel tarama modeliyle incelenmiştir.

Yapılan literatür taraması sonucunda aşağıda yer alan araştırma modeli ve hipotezler geliştirilmiştir.

Şekil 1. Araştırma modeli

H_{1a}: Öğrencilerin sorumluluk algıları öğrenim gördükleri bölüme göre farklılık göstermektedir.

H_{1b}: Öğrencilerin doğruluk algıları öğrenim gördükleri bölüme göre farklılık göstermektedir.

H_{1c}: Öğrencilerin yetkinlik algıları öğrenim gördükleri bölüme göre farklılık göstermektedir.

H_{1d}: Öğrencilerin özgür irade davranışları öğrenim gördükleri bölüme göre farklılık göstermektedir.

H_{2a}: Öğrencilerin sorumluluk algıları öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{2b}: Öğrencilerin doğruluk algıları öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{2c}: Öğrencilerin yetkinlik algıları öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{2d}: Öğrencilerin özgür irade davranışları öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H_{3a}: Öğrencilerin sorumluluk algıları siyasi partiye üye olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{3b}: Öğrencilerin doğruluk algıları siyasi partiye üye olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{3c}: Öğrencilerin yetkinlik algıları siyasi partiye üye olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{3d}: Öğrencilerin özgür irade davranışları siyasi partiye üye olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{4a}: Öğrencilerin sorumluluk algıları oy kullanma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{4b}: Öğrencilerin doğruluk algıları oy kullanma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{4c}: Öğrencilerin yetkinlik algıları oy kullanma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{4d}: Öğrencilerin özgür irade davranışları oy kullanma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{5a}: Öğrencilerin sorumluluk algıları sivil toplum örgütüne üye olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{5b}: Öğrencilerin doğruluk algıları sivil toplum örgütüne üye olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{5c}: Öğrencilerin yetkinlik algıları sivil toplum örgütüne üye olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{5d}: Öğrencilerin özgür irade davranışları sivil toplum örgütüne üye olma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{6a}: Öğrencilerin sorumluluk algıları siyasal olayları takip etme durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{6b}: Öğrencilerin doğruluk algıları siyasal olayları takip etme durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{6c}: Öğrencilerin yetkinlik algıları siyasal olayları takip etme durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{6d}: Öğrencilerin özgür irade davranışları siyasal olayları takip etme durumuna göre farklılık göstermektedir.

H_{7a}: Öğrencilerin sorumluluk algıları kullanılan iletişim aracı türüne göre farklılık göstermektedir.

H_{7b}: Öğrencilerin doğruluk algıları kullanılan iletişim aracı türüne göre farklılık göstermektedir.

H_{7c}: Öğrencilerin yetkinlik algıları kullanılan iletişim aracı türüne göre farklılık göstermektedir.

H_{7d}: Öğrencilerin özgür irade davranışları kullanılan iletişim aracı türüne göre farklılık göstermektedir.

H_{8a}: Öğrencilerin sorumluluk algıları yaşanan yere göre farklılık göstermektedir.

H_{8b}: Öğrencilerin doğruluk algıları yaşanan yere göre farklılık göstermektedir.

H_{8c}: Öğrencilerin yetkinlik algıları yaşanılan yere göre farklılık göstermektedir.

H_{8d}: Öğrencilerin özgür irade davranışları yaşanılan yere göre farklılık göstermektedir.

Araştırmada her katılımcının örnekleme dahil edilebildiği kolay örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Pandemi döneminde katılımcıların yüz yüze anket gerçekleştirme konusunda kaygı taşıması ve yüz yüze anket gerçekleştirmenin hijyen ve sağlık kaygıları nedeniyle çok mümkün olmaması vb. faktörlerden dolayı anket formu online olarak uygulanmış ve kolay örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem pandemi (covid 19) nedeniyle internet aracılığıyla yapılan araştırma için uygun bir yöntemdir (Altunışık vd., 2002, s. 63; Avcı ve Köroğlu; 2021, s. 367).

Araştırmanın veri toplam sürecine geçilmeden önce Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan araştırma için etik onay alınmıştır (Tarih/Karar No: 29/04/2021 ve 36286). Etik onay alındıktan sonra tüm veri toplama araçları Google Driver uygulaması kullanılarak çevrimiçi hale dönüştürülmüştür. Veri toplama aracına ait çevrimiçi bağlantı katılımcılara yönlendirilerek dolduruları sağlanmıştır. Veri toplama süreci 10 Mayıs-10 Temmuz arasında gerçekleştirilmiştir.

2.1. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın hedef evreni Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileridir. Evren büyüklüğü 3887 kişiden oluşmaktadır. Bu evrenin hepsine tek tek ulaşmak pratikte mümkün olmadığından araştırma örnekleme İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan 385 öğrenciden oluşmaktadır. Evreni temsil edebilecek cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi gibi farklı sosyo-kültürel ve demografik özelliklere sahip olan öğrenciler arasından kolay örnekleme yöntemiyle seçilen 385 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların demografik ve sosyo-kültürel özellikleri şu şekildedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların %57'si (219 kişi) kadın %43'ü (166 kişi) ise erkektir. Katılımcıların % 43'ünün 18-21 yaş gurubu aralığında, %50' sinin 22-25 yaş gurubunda %7'sinin ise 26 yaş ve üstü olduğu görülmektedir. %13'ünün 1. sınıf %22'sinin 2. sınıf, %30'unun 3. sınıf ve %35'inin ise 4. sınıfta olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların % 50'sinin kamu yönetimi, % 42'sinin siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümünde % 8'inin ise diğer bölümlerde okuduğu görülmektedir. % 52'si ilde yaşamakta % 26'sı ilçede % 22'si ise köy-kasaba'da yaşamaktadır. Katılımcıların % 92'si ailesiyle % 8'i ise tek başında veya arkadaşlarıyla yaşamaktadır.

Katılımcıların %5'inin bir siyasi partiye üye %95'i ise üye değildir. Katılımcıların %82'sinin daha önce oy kullanmış olup %18'inin ise kullanmamıştır. Araştırmaya katılanlardan %52'sinin siyasi olayları takip ettiği %6'sının ise siyasi olayları takip etmediği, %42'sinin ise siyasi olayları kısmen takip ettiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların %3'ünün siyasi olayları hiçbir iletişim aracı ile takip etmediği %21'inin televizyon aracılığıyla takip ettiği, %75'inin sosyal medya-internet aracılığıyla takip ettiği %1'inin ise radyo ve gazeteden takip ettiğini belirtmektedir. Katılımcıların %38'i kitle iletişim araçlarının siyasi tercihlerini etkilediğini %28'i etkilemediğini %34'ü ise kısmen etkilediğini ifade etmiştir. Katılımcılardan %17'sinin bir sivil toplum örgütüne üye, %83'ünün ise herhangi bir sivil toplum örgütüne üye değildir.

2.2. Örneklem Büyüklüğü

Örneklem büyüklüğü konusunda kesin yargıya ulaşmak mümkün değildir. Burada önemli olan temsil yeteneğini zedelemeyecek en küçük sayıya ulaşmaktır (Karasar, 2012, s. 117-118). MacCallum vd. (2011)'e göre bu sayı için anket formunda yer alan toplam soruların 4 katı yeterlidir. Mevcut araştırma iki bölüm ve toplam 35 sorudan oluştuğu düşünüldüğünde örneklem sayısının analiz için yeterli olduğu söylenebilir. Yine, Gegez (2007), örneklem büyüklüğünün 300-500 arasında olmasının yeterli olduğunu ifade etmektedir. Araştırmaya

katılan 385 katılımcının verisinin bu aralıkta olması nedeniyle bu sayının yeterli olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004)'de bir araştırmada 100 milyon örneklem büyüklüğü için 0,05 örneklem hatası ile 384 rakamının yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

2.3. Kişisel-Sosyal Bilgi Formu

Bu form araştırmacı tarafından öğrencilerin sosyo-kültürel ve demografik özelliklerini belirlemek için 13 (on üç) soru geliştirilmiştir.

2.4. Siyasal Rıza Ölçeği (SRÖ)

Ceylan, İspir ve Özpolat (2019)'ın tarafından geliştirilen bu ölçme aracı bireylerin siyasal rızalarını değerlendirmektedir. Ölçek 4 (dört) boyut (Sorumluluk-Doğruluk-yetkinlik-Özgür İrade) ve 22 (yirmi iki) maddeden oluşmaktadır. Bu araştırmada toplanan veriler üzerinde hesaplanan Cronbach Alfa (α) iç tutarlık katsayıları sorumluluk alt boyutu için .90, doğruluk alt boyutu için .80, yetkinlik alt boyutu için .83 ve özgür irade alt boyutu için .86 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliklerini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha testi yapılmıştır. Bu test sonucunda elde edilen değerlerin 0,61'ten büyük olması ölçeklerin güvenilir olduğunu, 0,40'tan küçük olması ise ölçeklerin güvenilir olmadığını göstermektedir (Kılıç, 2016, s. 47-48; Yaşlıoğlu, 2017, s. 78). Ölçekten elde edilen Cronbach Alpha katsayılarının 0,70'ten büyük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu veriler tüm ölçeklerin güvenilir yani kabul edilebilir olduğu anlamına gelmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğu söylenebilir.

Tablo 1. Güvenilirlik testi sonuçları

Ölçekler	Madde Sayısı	Cronbach Alpha
Sorumluluk	8	,898
Doğruluk	6	,797
Yetkinlik	4	,828
Özgür irade	4	,861

2.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler SPSS-22 istatistik programı yardımıyla analiz edilmiştir. Analizlerde parametrik analiz tekniklerinden “Bağımsız Örneklemli t Testi” ve Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Öğrenim Görülen Bölüm Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Rızalarına İlişkin Bulgular

Öğrenim görülen bölüm bireylerin siyaset ve ülke gündemi ile ilgilenmesine neden olabilir. Bazı bölümler teorik olarak siyaset ile daha yakın ilgilenmekte ve o bölümde öğrenim gören öğrencilere daha iyi analiz yapma fırsatı sunmaktadır. Tablo-2'ye göre sorumluluk, doğruluk ve özgür irade bağlamında bölümler arası anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Yetkinlik boyutunda ise bölümler arasında anlamlı farklılıklar mevcuttur.

Tablo 2. Öğrenim görülen bölüm değişkenine göre üniversite öğrencilerinin siyaset rızalarına ilişkin ANOVA tablosu

Değişken	Bölüm	n	Ortalama	F	p
Sorumluluk	Kamu yönetimi	192	4,66	2,398	0,92
	Siyaset Bilimi ve Ulus. ilişkiler	162	4,68		
	Diğer Bölümler	31	4,45		
Doğruluk	Kamu yönetimi	192	4,50	1,871	,155
	Siyaset Bilimi ve Ulus. ilişkiler	162	4,52		
	Diğer Bölümler	31	4,29		
Yetkinlik	Kamu yönetimi	192	3,84	7,766	,000
	Siyaset Bilimi ve Ulus. ilişkiler	162	4,12		
	Diğer Bölümler	31	3,51		
Özgür İrade	Kamu yönetimi	192	2,00	1,539	,216
	Siyaset Bilimi ve Ulus. ilişkiler	162	1,81		
	Diğer Bölümler	31	2,04		

Siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan öğrencilerin yetkinlik davranışı ile kamu yönetimi ve diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin yetkinlik davranışı arasında anlamlı farklar bulunmaktadır. Diğer bir deyişle Siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan öğrencilerin oy verme davranışında “ayırt edici olan bilgi, beceri ve tutumları kapsayan gözlemlenebilir davranışlar”a sahip oldukları, oy verme davranışında bulunurken aday ve partiler hakkında araştırma yaparak yetkin bir şekilde bu işlemi gerçekleştirdikleri söylenebilir.

3.2. Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Rızalarına İlişkin Bulgular

Eğitim bireyde siyasi kanaatlerin oluşumunda, gelişiminde ve değişiminde etkilidir. Eğitim seviyesi yükseldikçe siyasal katılım seviyesi de artmaktadır. Eğitim düzeyi yükseldikçe bireylerin etkinlik duyguları gelişir ve siyasi olayların gerçeklerini daha iyi kavrarlar. Eğitim bireye siyasal kültürün hem duygusal hem de bilişsel içeriğini aktararak onun inanç ve tutumlarını pekiştirebilir (Sitembölükbaşı, 2001, s. 33). Kişinin öğrenim seviyesi yükseldikçe, siyasi olaylar hakkındaki bilgileri artmakta, çok yönlü düşünmekte ve siyasal tartışmalara girmektedir (Almond ve Verba, 1989, s. 317).

Tablo 3. Öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre üniversite öğrencilerinin siyasal rızalarına ilişkin ANOVA tablosu

Değişken	Sınıf Düzeyi	n	Ortalama	F	p
Sorumluluk	1. sınıf	49	4,38	5,463	,001
	2. sınıf	83	4,74		
	3. sınıf	117	4,68		
	4. sınıf	136	4,67		
Doğruluk	1. sınıf	49	4,23	5,015	,002
	2. sınıf	83	4,52		
	3. sınıf	117	4,62		
	4. sınıf	136	4,46		
Yetkinlik	1. sınıf	49	3,59	4,754	,003
	2. sınıf	83	4,10		
	3. sınıf	117	4,07		
	4. sınıf	136	3,83		
Özgür İrade	1. sınıf	49	2,08	4,046	,008
	2. sınıf	83	1,85		
	3. sınıf	117	2,15		
	4. sınıf	136	1,71		

Tablo-3 incelendiğinde de bu farklar görülmektedir. Şöyle ki 1. sınıflar ile 2-3 ve 4. sınıflar arasında sorumluluk boyutunda anlamlı farklar bulunmaktadır. Şöyle ki üst sınıfların 1.

sınıflara kıyasla oy verme davranışında hiç kimseden etkilenmeden, kendi özgür iradesiyle oy verdikleri, oy kullanma davranışında bulunurken ülke çıkarlarını dikkate alarak, siyasilerin verdikleri bilgilerin doğruluğunu da teyit ederek sadece kendi iradeleri ile oy verdikleri söylenebilir.

Doğruluk ve yetkinlik boyutunda 1. sınıflar ile 2. ve 3. sınıflar arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Bu durum genel olarak üst sınıfların alt sınıflara kıyasla siyasette doğruluğa daha çok önem verdikleri, niyetinden şüphe ettiği, yalan söylediğini anladığı bir adaya oy vermedikleri, oy verme davranışında bulunurken aday ve partiler hakkında araştırma yaparak oy verdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Özgür irade boyutunda 3. ve 4. sınıflar arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Genel olarak 4. sınıflar 3. sınıflara kıyasla oy verirken sosyal çevrenin, anket sonuçlarının, aile büyüklerinin etkisi altında kalmamakta ve toplumun genel algısına göre oy vermediği değerlendirilmektedir.

Tablo-3 genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin eğitime başladıkları ilk yıl öğrenim gördükleri diğer yıllara kıyasla siyasette sorumluluk ve doğruluğa önem verme, yetkinlik ve özgür iradeleriyle hareket etme düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Katılım düzeyleri ikinci sınıfta artmakta, sonraki yıllarda nadiren düşse de genel olarak yükselmektedir.

3.3. Siyasi Parti Üyeliği Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Rızalarına İlişkin Bulgular

Bireyin bir siyasi partiye üye olması, onun siyasi yaşam ve siyasi sistemin işleyişi hakkında bilgilerin kapsam ve çeşidini artırarak ne tür siyasi olgu veya olayları izleyeceğini, onları nasıl algılayacağını ve değerlendireceğini belirleyen bir niteliğe sahiptir (Kızıldere, 2002, s. 35).

Tablo 4. Siyasi parti üyeliği değişkenine göre üniversite öğrencilerinin siyasal rızalarına ilişkin tablo

Boyut	Üyelik	n	Ortalama	p
Sorumluluk	Evet	20	4,56	,450
	Hayır	365	4,66	
Doğruluk	Evet	20	4,20	,029
	Hayır	365	4,51	
Yetkinlik	Evet	20	3,98	,801
	Hayır	365	3,93	
Özgür İrade	Evet	20	1,63	,218
	Hayır	365	1,94	

Tablo-4 incelendiğinde doğruluk boyutunda herhangi bir siyasi partiye üye olanlarla üye olmayanlar arasında anlamlı farklar bulunduğu görülmektedir. Yani herhangi bir siyasi partiye üye olanlar niyetinden şüphe ettiği, yalan söylediğini anladığı bir adaya oy vermemektedir. Oy verme kararında ön yargılı davranmadan partilerin topluma karşı açıklığına/dürüstlüğüne önem vererek ülke sorunlarına gerçekçi çözümler sunan, farklı ideolojide de olsa, doğruluğuna inandığı adaya oy verebilmektedir. Bu durum siyasi partilere üye olanların doğru bir partiye üye olduklarını düşünmelerinin bir sonucu da olabilir. Ancak bu durum bu çalışmanın konusu değildir. Bu konu gelecekteki çalışmalarda kapsamlı bir şekilde araştırılabilir.

3.4. Oy Kullanma Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Rızalarına İlişkin Bulgular

Tablo-5 incelendiğinde daha önce oy kullanma davranışında bulunanlarla daha önce oy kullanmayanlar arasında doğruluk boyutunda anlamlı farklar bulunduğu görülmektedir. Yani daha önce oy kullananlar niyetinden şüphe ettiği, yalan söylediğini anladığı bir adaya oy vermemektedir.

Tablo 5. Oy kullanma değişkenine göre üniversite öğrencilerinin siyasal rızalarına ilişkin tablo

Boyut	Oy kullanma durumu	n	Ortalama	p
Sorumluluk	Evet	315	4,69	,070
	Hayır	70	4,50	
Doğruluk	Evet	315	4,53	,036
	Hayır	70	4,32	
Yetkinlik	Evet	315	3,97	,159
	Hayır	70	3,77	
Özgür İrade	Evet	315	1,88	,083
	Hayır	70	2,12	

Oy verme kararında ön yargılı davranmadan partilerin topluma karşı açıklığına/dürüstlüğüne önem vererek ülke sorunlarına gerçekçi çözümler sunan, farklı ideolojide de olsa, doğruluğuna inandığı adaya oy verebilmektedir.

3.5. Sivil Toplum Örgütüne Üyelik Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Rızalarına İlişkin Bulgular

Dernekler, sendikalar, meslek örgütleri diğer bir deyişle sivil toplum örgütleri, bireyi siyasi tutum ve davranışları açısından etkilemektedir (Kızıldere, 2002, s. 35).

Tablo 6. Sivil toplum örgütüne üyelik değişkenine göre üniversite öğrencilerinin siyasal rızalarına ilişkin tablo

Boyut	STK üyelik	n	Ortalama	p
Sorumluluk	Evet	65	4,73	,033
	Hayır	320	4,64	
Doğruluk	Evet	65	4,57	,144
	Hayır	320	4,48	
Yetkinlik	Evet	65	4,28	,000
	Hayır	320	3,86	
Özgür İrade	Evet	65	1,79	,284
	Hayır	320	1,95	

Öğrencilerin sorumlu oy verme davranışları sivil toplum örgütüne üyesi olup olmamalarına göre farklılık göstermektedir. Sivil toplum örgütü üyesi olanlar sivil toplum örgütüne üye olmayanlara kıyasla oy verirken daha sorumlu davranmaktadırlar. Yani oy verme davranışında hiç kimseden etkilenmeden, kendi özgür iradeleriyle oy vermektedir. Oy kullanma davranışını gerçekleştirirken ülke çıkarlarını dikkate alarak, siyasilerin verdikleri bilgilerin doğruluğunu da teyit ederek sadece kendi iradeleri ile oy vermektedirler.

Yine katılımcılardan herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olanlarla olmayanlar arasında yetkinlik boyutunda anlamlı farklar bulunmaktadır. Şöyle ki herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olan katılımcılar oy verme davranışlarında aday ve partiler hakkında araştırma yapmaya daha fazla önem vermektedirler.

3.6. Siyasal Olayları Takip Etme Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Rızalarına İlişkin Bulgular

Tablo-7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden siyasi olayları takip edenlerle takip etmeyen ve kısmen takip edenler arasında sorumluluk bağlamında anlamlı farklar vardır. Siyasi olayları takip etmeyenlerle kısmen takip edenler arasında da anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Siyasi olayları takip edenlerle ile kısmen takip edenler, siyasi olayları takip etmeyenlere kıyasla oy verme davranışında bulunurken hiç kimseden etkilenmeden, kendi özgür iradeleriyle oy vermektedir. Oy kullanırken ülke çıkarlarını dikkate alarak, siyasilerin verdikleri bilgilerin doğruluğunu da teyit ederek sadece kendi iradeleri ile oy kullandıkları söylenebilir.

Tablo 7. Siyasal olayları takip etme değişkenine göre üniversite öğrencilerinin siyasal rızalarına ilişkin ANOVA tablosu

Değişken	Siyasi Olayları Takip	n	Ortalama	F	p
Sorumluluk	Evet	199	4,77	21,364	,000
	Hayır	22	4,07		
	Kısmen	164	4,58		
Doğruluk	Evet	199	4,58	11,486	,000
	Hayır	22	3,96		
	Kısmen	164	4,45		
Yetkinlik	Evet	199	4,20	23,135	,000
	Hayır	22	3,21		
	Kısmen	164	3,70		
Özgür İrade	Evet	199	1,67	12,580	,000
	Hayır	22	2,46		
	Kısmen	164	2,15		

Doğruluk boyutunda da siyasi olayları takip etmeyenlerle edenler ve kısmen takip edenler arasında istatistiki olarak anlamlı farklar bulunmaktadır. Siyasi olayları takip edenlerle ile kısmen takip edenler, siyasi olayları etmeyenlere göre oy verme davranışında bulunurken genel olarak niyetinden şüphe ettiği, yalan söylediğini anladığı bir adaya oy vermemektedir. Oy verme kararında ön yargılı davranmadan partilerin topluma karşı açıklığına/dürüstlüğüne önem vererek ülke sorunlarına gerçekçi çözümler sunan, farklı ideolojide de olsa, doğruluğuna inandığı adaya oy verebileceğini söylemektedirler.

Siyasi olayları takip edenler ve kısmen takip edenler ile takip etmeyenler arasında yetkinlik bağlamında anlamlı farklar vardır. Yani siyasi olayları takip edenler ve kısmen takip edenler siyasi olayları takip etmeyenlere oranla oy verme davranışında bulunurken aday ve partiler hakkında araştırma yaparak oy vermeye daha fazla önem vermektedir.

Özgür irade boyutunda da siyasi olayları takip edenlerle etmeyenler ve kısmen takip edenler arasında anlamlı farklar bulunmaktadır. Siyasi olayları takip edenler ve kısmen takip edenler siyasi olayları takip etmeyenlere oranla oy verirken sosyal çevrenin, toplumun genel algısının, anket sonuçlarının, aile büyüklerinin daha az etkisi altında kaldıkları söylenebilir.

3.7. Kullanılan İletişim Aracını Türü Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Rızalarına İlişkin Bulgular

Tablo-8 incelendiğinde sorumluluk ve doğruluk boyutunda siyasi olayları hiçbir iletişim aracı ile takip etmiyorum diyenlerle televizyon ve sosyal medya aracılığıyla takip edenler arasında anlamlı farklar bulunmaktadır. Siyasi olayları sosyal medya-internet ve televizyon aracılığıyla takip edenlerin hiçbir iletişim aracıyla takip etmeyenlere kıyasla hiç kimseden etkilenmeden oy verme düzeyleri daha yüksektir. Ayrıca sosyal medya-internet ve televizyon aracılığıyla takip edenlerin siyasi olayları takip etmeyenlere oranla oy verme davranışında bulunurken niyetinden şüphe ettiği, yalan söylediğini anladığı bir adaya oy verme olasılıkları daha düşüktür. Bu durum oy kullanma davranışında ülke çıkarlarını dikkate alarak, siyasilerin verdikleri bilgilerin doğruluğunu da teyit ederek sadece kendi iradesi ile oy vermeye daha fazla önem verdikleri ve oy verme kararında ön yargılı davranmadan partilerin topluma karşı açıklığına/dürüstlüğüne önem vererek ülke sorunlarına gerçekçi çözümler sunan, farklı ideolojide de olsa, doğruluğuna inandığı adaya oy verme olasılıklarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8. Kullanılan iletişim aracını türü değişkenine göre üniversite öğrencilerinin siyasal rızalarına ilişkin ANOVA tablosu

Değişken	Hangi İletişim Aracı	n	Ortalama	F	p
Sorumluluk	Hiçbir iletişim aracı ile takip etmiyorum.	13	3,92	11,241	,000
	Televizyon	81	4,61		
	Sosyal medya-internet	287	4,70		
	Gazete-radyo	4	4,15		
Doğruluk	Hiçbir iletişim aracı ile takip etmiyorum.	13	3,82	7,531	,000
	Televizyon	81	4,49		
	Sosyal medya-internet	287	4,53		
	Gazete-radyo	4	3,87		
Yetkinlik	Hiçbir iletişim aracı ile takip etmiyorum.	13	3,17	4,717	,003
	Televizyon	81	3,77		
	Sosyal medya-internet	287	4,01		
	Gazete-radyo	4	3,81		
Özgür İrade	Hiçbir iletişim aracı ile takip etmiyorum.	13	2,30	1,121	,341
	Televizyon	81	1,98		
	Sosyal medya-internet	287	1,90		
	Gazete-radyo	4	1,31		

Yetkinlik boyutunda siyaseti hiçbir iletişim aracı ile takip etmiyorum diyenlerle sosyal medya-internet aracılığıyla takip edenler arasında anlamlı farklar bulunmaktadır. Siyasi olayları sosyal medya-internet aracılığıyla takip edenler, oy verme davranışında bulunurken aday ve partiler hakkında araştırma yaparak oy vermeye daha fazla önem vermektedirler.

Yapılan çalışmada siyasi olayları takip etmeyenler, sosyal medya-internet ve televizyon aracılığıyla takip edenler ile radyo-televizyon aracılığıyla takip edenler arasında özgür irade boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır. Tablo, genel olarak incelendiğinde sosyal medyanın birey güdülerini harekete geçirerek onların algılarını etkilediği söylenebilir (Köroğlu ve Yıldız; 2021, s. 1107). Çünkü günümüzde sosyal medya bireylerin toplumsal hayatta bireylerin sosyal ihtiyaçlarının karşılanması yanında bilgiye ulaşmada da etkin durumdadır (Yam ve İlhan, 2020, s. 4).

3.8. Yaşanılan Yer Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Rızalarına İlişkin Bulgular

Yapılan çalışmaları büyük kentte, kasabada ve köyde oturanların siyasal yaşama aynı biçimde ve düzeyde katılmadıklarına, büyük kentteki katılmanın daha bağımsız ve bilinçli iken, kırsal kesimdeki katılmanın çoğunlukla bağımlı olduğuna işaret etmektedir (Kışlalı, 1996: 46).

Tablo 9. Yaşanılan yer değişkenine göre üniversite öğrencilerinin siyasal rızalarına ilişkin ANOVA tablosu

Değişken	Yaşam Yeri	n	Ortalama	F	p
Sorumluluk	Köy ve kasaba	87	4,63	1,851	,159
	İlçe	99	4,58		
	İl	199	4,70		
Doğruluk	Köy ve kasaba	87	4,42	,708	,493
	İlçe	99	4,52		
	İl	199	4,51		
Yetkinlik	Köy ve kasaba	87	3,73	3,436	,033
	İlçe	99	3,90		
	İl	199	4,04		
Özgür İrade	Köy ve kasaba	87	1,92	3,213	,041
	İlçe	99	2,14		
	İl	199	1,81		

Küçük yerleşim birimlerindeki aile ilişkileri ve dayanışma, toplumsal güçlerin etkisiyle kişinin bağımsız katılımını engellemekte, kişiyi güdümlü olarak hareket etmeye zorlamaktadır.

Şehir hayatı sağladığı eğitim imkânları ile kırsal hayata oranla daha fazla siyasi hayatı takip etme ve siyasi kararlara katılmaya olanak vermektedir (Tatar, 1997, s. 127). Yapılan araştırma bu tezi desteklemektedir. Şöyle ki; köy ve kasaba da yaşayanlarla ilde yaşayanlar arasında yetkinlik boyutunda anlamlı farklar bulunmaktadır. Bu durum ilde yaşayan katılımcıların oy verme davranışında bulunurken aday ve partiler hakkında araştırma yaparak oy vermeye daha fazla önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Özgür irade boyutunda ise ilçe ile il arasında anlamlı farklar bulunmaktadır. İlde yaşayanlar siyasal rızalarını daha fazla özgür iradeleri ile gerçekleştirmektedirler. İlde yaşayan katılımcıların ilçede yaşayanlara oranla oy verirken sosyal çevrenin, anket sonuçlarının, aile büyüklerinin daha az etkisi altında kaldıkları ve toplumun genel algısını daha az dikkate aldıkları söylenebilir.

Hipotezlerin kabul/ret durumları Tablo-10'de gösterilmektedir.

Tablo 10. Hipotezlerin kabul/ret durumu

Hipotezler	Kabul/Ret Durumu
H _{1a} Öğrenim Görülen Bölüm-Sorumluluk	Ret
H _{1b} Öğrenim Görülen Bölüm-Doğruluk	Ret
H _{1c} Öğrenim Görülen Bölüm-Yetkinlik	Ret
H _{1d} Öğrenim Görülen Bölüm-Özgür İrade	Kabul
H _{2a} Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi-Sorumluluk	Kabul
H _{2b} Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi -Doğruluk	Kabul
H _{2c} Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi -Yetkinlik	Kabul
H _{2d} Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi -Özgür İrade	Kabul
H _{3a} Siyasi Parti Üyeliği-Sorumluluk	Ret
H _{3b} Siyasi Parti Üyeliği -Doğruluk	Kabul
H _{3c} Siyasi Parti Üyeliği -Yetkinlik	Ret
H _{3d} Siyasi Parti Üyeliği -Özgür İrade	Ret
H _{4a} Oy Kullanma Durumu -Sorumluluk	Ret
H _{4b} Oy Kullanma Durumu -Doğruluk	Kabul
H _{4c} Oy Kullanma Durumu -Yetkinlik	Ret
H _{4d} Oy Kullanma Durumu -Özgür İrade	Ret
H _{5a} Sivil Toplum Örgütüne Üyelik -Sorumluluk	Kabul
H _{5b} Sivil Toplum Örgütüne Üyelik -Doğruluk	Ret
H _{5c} Sivil Toplum Örgütüne Üyelik -Yetkinlik	Kabul
H _{5d} Sivil Toplum Örgütüne Üyelik -Özgür İrade	Ret
H _{6a} Siyasal Olayları Takip Etme -Sorumluluk	Kabul
H _{6b} Siyasal Olayları Takip Etme -Doğruluk	Kabul
H _{6c} Siyasal Olayları Takip Etme -Yetkinlik	Kabul
H _{6d} Siyasal Olayları Takip Etme -Özgür İrade	Kabul
H _{7a} Kullanılan İletişim Aracı Türü -Sorumluluk	Kabul
H _{7b} Kullanılan İletişim Aracı Türü -Doğruluk	Kabul
H _{7c} Kullanılan İletişim Aracı Türü -Yetkinlik	Kabul
H _{7d} Kullanılan İletişim Aracı Türü -Özgür İrade	Ret
H _{8a} Yaşanılan Yer -Sorumluluk	Ret
H _{8b} Yaşanılan Yer -Doğruluk	Ret
H _{8c} Yaşanılan Yer -Yetkinlik	Kabul
H _{8d} Yaşanılan Yer -Özgür İrade	Kabul

Tartışma

Bu çalışmada üniversite gençliğinin siyasal rızalarının bazı sosyo-kültürel ve demografik değişkenler açısından anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Literatürde siyasal rızanın doğrudan ölçülmesine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Fakat konuya yakın Debell, (2002) ve Grimes, (2006)'in çalışmalarının olduğu görülmüştür. Fakat bu çalışmalar da kullanılan verilerin siyasal rızayı ölçmeye yönelik çalışma olmadıkları görülmüştür. Konuya yakın olarak değerlendirilebilecek çalışmalar ise daha

çok kuramsal boyutta olup uygulama konuları siyasal rızayı ölçen bir ölçek olmadıkları belirlenmiştir. Yapılan araştırmada demografik ve sosyo-kültürel özelliklerin seçmen davranışlarına etkisini ölçmeye yönelik birtakım araştırmalar bulunmaktadır (Damlapınar, 2003; Pattinson, 2009; Horton, 2012; Çalışkan, 2013; Kutluay, 2015; Asad, 1972; Simmons, 1976).

Araştırmaya göre üniversite öğrencilerinin siyasal rıza düzeyleri cinsiyet, yaş gurup aralığı farkı, katılımcının aile veya tek başına veya arkadaşlarıyla yaşaması, kitle iletişim araçlarının siyasi tercihleri etkileme durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Diğer bir ifadeyle bu hususların üniversite gençliğinin siyasal rızaları üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Bu nedenle çalışmada tablolaştırılmamıştır. Literatür incelendiğinde siyasal rıza ile cinsiyet arasındaki ilişkide Ceylan, (2020) çalışmasında cinsiyet farkının siyasal rızanın yetkinlik ve doğruluk faktöründe anlamlı farklara neden olduğu görülmektedir. Yine Sitembölükbaşı, (2001) çalışmasında cinsiyet farkının ideolojik neden, lider gibi durumlarda seçmen davranışında etkin olduğunu adaylar yönünden ise etkin olmadığını belirtmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında cinsiyetle ilgili elde edilen bu araştırma bulgusunu genel olarak literatür tarafından desteklediği ifade edilebilir. Siyasal rıza ve yaş arasındaki etki konusunda yine Ceylan (2020) genç yaş gurubunda (18-27 yaş aralığı) anlamlı farklar bulamamıştır. Yine başka bir çalışmada seçmenin yaşının bir siyasi partide aranan özellikler arasında anlamlı bir ilişkiye neden olmadığı görülmüştür (Tan ve Baydaş, 2017).

Yine çalışmanın diğer bulgusuna göre kitle iletişim araçlarının gençlerin siyasal rızası üzerinde bir etkisinin olmadığıdır. Diğer bir deyişle kitle iletişim araçları siyasi tercihlerimi etkiliyor diyenler ile etkilemiyor ve kısmen etkiliyor diyenler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu konuya yakın olarak nitelenebilecek bazı çalışmalar kitle iletişim araçlarının seçmen tercihleri üzerinde etkinliğine işaret ederken bazı çalışmalar ise böyle bir etkinin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. (Arslan, 2004, s. 2; Alp ve Akkılıç, 2020, s. 30; Dilber, 2012, s. 83-105). Bazı araştırmaların sonucunu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir (Güz, 1995; Erkan ve Bağlı, 2005; Wiese, 2011; Akıncı, 2014; Çakır ve Biçer, 2015; Özdemir, 2019). Kitle iletişim araçları katılımcıların sorumluluk, doğruluk, yetkinlik ve özgür irade boyutunu arttırmakta fakat siyasal rızaları üzerinde etkisi bulunmamaktadır.

Bu çalışmada bireyin aileyle veya tek başına-arkadaşlarla yaşamasının sorumluluk, doğruluk, yetkinlik ve özgür irade davranışlarında farklılık oluşturmadığı ortaya çıkmakla birlikte Aydın ve Özbek'in (2004) yapmış oldukları çalışmada ise ailenin seçmen davranışı üzerinde çok az etkili olduğu görülmektedir. Aydın ve Özbek, (2004)'in yaptığı çalışmada seçmenin oy verirken aileden etkilendiği sonucuna varılmıştır. Bu farklılık örneklem gurubun çoğunluğunu Z-kuşağının oluşturmasına bağlanabilir. Çünkü Z-kuşağının etkilendiği araçlar çok daha farklıdır. Z-kuşağı günümüzde daha çok sosyal-medya ve internet yoluyla etkilenmektedir.

Çalışma diğer bir bulgusuna göre siyasi olayları sosyal medya-internet ile takip edenlerin diğer araçlarla karşılaştırıldığında anlamlı farklar çıkmaktadır. Yine çalışmaya yakın olarak düşündüğümüz Biswas, Ingle ve Roy'un (2014) çalışmasında da sosyal medyanın genç seçmen davranışı üzerinde etkisi bulunmaktadır. Yine Munir (2018) tarafından yapılan çalışmaya göre, sosyal medya gençlerin oy verme davranışını değiştirmede etkili olduğu belirlenmiştir. Küçük ve Toklu, (2020)'nun yapmış oldukları çalışmada sosyal medyanın sosyo-psikolojik ve rasyonel oy verme davranışı üzerinde etkisi olduğu görülmüştür.

Çalışmada seçmenin bir siyasal partiye veya herhangi bir sivil toplum örgütüne üye olması onun sorumluluk ve yetkinlik boyutunu artırdığı ve üye olanların herhangi bir parti veya kuruluşa üye olmayanlara göre anlamlı farkların olduğu belirlenmiştir. Fakat çalışmaya yakın olarak düşünülen Dursunoğlu ve Kıncal (2019)'ın yapmış olduğu çalışmada bireylerin üye oldukları kuruluşların siyasal davranışları üzerinde bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmanın diğer bir bulgusuna göre öğrencilerin öğrenim seviyesi arasında birbirleri ile doğruluk, sorumluluk, yetkinlik ve özgür irade boyutunda anlamlı farkların olduğu görülmüştür. Ceylan (2020)'ın yapmış olduğu çalışmada da aynı doğrultuda bulgulara

ulaşmıştır. Sitembölükbaşı (2003) çalışmasında da eğitim seviyesi yükseldikçe siyaseti ilginin arttığı ve eğitim seviyesinin seçmen davranışlarını etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Son olarak genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların siyasi olayları takip edenlerle takip etmeyen ve kısmen takip edenler arasında sorumluluk ve özgür irade boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Siyasi olayları takip edenlerle ile kısmen takip edenler, siyasi olayları takip etmeyenlere kıyasla oy verme davranışında bulunurken sorumluluk duygusuyla, hiç kimseden etkilenmeden, kendi özgür iradeleriyle oy vermektedir. Bu sonuç Ceylan, (2020)'nin çalışmasıyla aynı yöndedir. Benzer bir araştırma olarak değerlendirebileceğimiz Özkan, (2010)'da yaptığı araştırmada siyasi olayları takip edenlerin oy verme davranışını etkilediğini belirtmektedir.

Çalışmanın geneline ve çalışmaya yakın olarak değerlendirilen araştırmalara bakıldığında farklı bulguların çıkma sebebi kullanılan ölçeklerin ve örneklem grubunun farklı olması ve araştırılan konuya yakın olarak değerlendirilen çalışmaların çoğunun genel yaş gurubuna yapılması bulgularda farklı sonuçların çıkmasına neden olmuştur.

Sonuç

İnsan belirli ve başkalarından farklı biyolojik özelliklere sahip olarak dünyaya gelmektedir. Aileden başlayarak, okul ve toplumsal kurum ve gruplar ona temel değer sistemlerini ve temel kuralları öğretir. Böylece birey, belirli bir kültürün özellik ve gereklerine uygun şekilde hareket eden bir varlık haline gelmektedir. Bu gelişim bireyin siyasal kültürünün de oluşumuna neden olmaktadır. Bu durum siyasal sosyalleşme sürecinin bir sonucudur.

Siyasal kültür siyasal sistem içinde yönetilen kesimi oluşturan vatandaşların, siyasal tercih ve davranışlarını etkileyen bir kavramdır. Bu kavram insanın doğumundan başlayarak ölümüne kadar birtakım faktörlerden etkilenir. Siyasal kültür içinde değerlendirdiğimiz rıza'nın oluşumu da bireyin doğumundan ölümüne kadar pek çok faktörden etkilenmektedir. Rıza, bireyin hiçbir baskı veya zor altında kalmadan, kendi özgür iradesi ile bir şeye razı olması bir şeyi kabul etmesi anlamındadır. Rıza unsuru sadece toplumsal hayatta değil siyasal hayatta da karşımıza çıkmaktadır.

Bireylerin siyasete olan ilgilerini etkileyen pek çok neden vardır. Kişilerin demografik ve sosyo-kültürel özellikleri ve bunun yanında dernek ve siyasi partilere üye olması, siyasal gelişmeleri yakından izlemesi, değişik konularda siyasal tavırlar takınılması, seçim çalışmalarında görev alma gibi eylemleri seçmenlerin siyasal rızalarını etkilemektedir.

Günümüzde siyasi iktidarlar eylemlerini haklılaştırmak için toplumsal rıza almak zorundadırlar. Bunu gerçekleştirmedikleri takdirde iktidardan uzaklaşma tehlikesi ile karşılaşabilirler. İktidara rıza gösterilmesini sağlayan onun meşruiyetine olan inançta saklıdır. Meşruiyet, siyasal iktidarların, eylem ve işlemlerini bunun yanında iddialarını toplumsal kabul görececek rasyonel ve doğal gerekçelere dayandırmadır. Modern dünyada siyasal iktidarın meşruiyet kaynağı seçimlerdir.

Üniversite gençliğinin siyasal rızalarının nasıl gerçekleştiğinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırma çoğunluğu Z-kuşağından olan gençlere yapıldığından önemli bir çalışma olduğu söylenebilir. Z-kuşağı internet, akıllı telefonla, kısaca dijital dünyanın içinde doğmuşlardır. Bu nedenle diğer kuşaklardan farklı bir dünyaya şahit olmuşlardır. Genel anlamda bu kuşaktakiler realist ve pragmatik özelliklere sahiptirler. Önceki kuşaklara nazaran risk alma konusunda daha tedbirli oldukları söylenebilir. Geleceğe odaklanan ve kendinden emin yapılarıyla yaşamlarında başarılı olmak ve para kazanmak için aktif oldukları söylenebilir. (Seymen, 2017).

Çoğunluğunu Z-kuşağının oluşturduğu seçmenlerin sosyo-kültürel ve demografik özelliklerine göre siyasal rızanın unsurlarına verdikleri önem düzeyi, bazı unsurlar için anlamlı bir şekilde farklılaşmaya neden olduğu ve bazıları için farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür. Örneğin katılımcıların cinsiyet, yaş gurup aralığı farkı, katılımcının aile veya tek

ve arkadaşlarıyla yaşaması, kitle iletişim araçlarının siyasi tercihleri etkileme durumları siyasal rızaları üzerinde hiçbir etkisi bulunmamakta başka bir deyişle bireylerin bu farklı özellikleri siyasal rızanın boyutları olan yetkinlik, sorumluluk, doğruluk ve özgür irade boyutunda anlamlı farklar oluşturmamıştır. Katılımcıların çoğunluğunu oluşturan Z-kuşağı olarak tanımlanan bu nesil için internet çocukları benzetmesi yapılmaktadır. Bu kuşaktaki bireyler internetle çok fazla içli dışlı olmakta, günlük gelişmelerden anında haberdar olmakta ve sosyal olayları internet aracılığıyla yakından takip etme fırsatı bulmaktadırlar. Güncel gelişmelere yönelik veya sosyal konularda internet ortamındaki paylaşımlardan etkilenen bu nesil tavır ve davranışlarını da ona göre şekillendirmektedir (Ardıç ve Altun; 2017, s. 12-30). Katılımcıların araştırmanın değişkenlerine katılım düzeylerinin benzer olmasının sebebi, araştırmaya katılanların çoğunun Z-kuşağı bireylerinden olması ve aralarında kuşak farkının veya kültürel farklılıkların bulunmaması şeklinde yorumlanabilir. Araştırmaya katılanların aile ve yakın çevreden ziyade sosyal medya vb. kanalların daha çok etkisinde kaldığı, kendi kararlarını kendilerinin alabildiği, dolayısıyla aileyle veya tek başına-arkadaşlarla yaşamasına bağlı olarak sorumluluk, doğruluk, yetkinlik ve özgür irade davranışlarında farklılık oluşmadığı söylenebilir.

Katılımcıların en çok önem verdikleri unsurun ise “yetkinlik” olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar ayırt edici olan bilgi, beceri ve tutumları ön plana alarak oy verme davranışında bulunurken aday ve partiler hakkında araştırma yaparak siyasilerden işlerinin ehli olana diğer bir deyişle liyakate önem verdiklerini önemsediklerini göstermektedir. İkinci en çok önem verilen unsur ise “doğruluk”tur. Çalışma genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların niyetinden şüphe ettiği, yalan söylediğini anladığı bir adaya oy vermedikleri sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca katılımcıların hemen hemen hepsinin oy verme davranışını hiç kimseden etkilenmeden tek başına özgür iradeleri ile yaptıkları söylenebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Bu araştırma sadece belirli bir üniversitede belirli bir fakültede öğrenim gören öğrencilere yönelik yapılmış olup çıkan sonuçlar genele veya tüm üniversitelerde okuyan öğrencilere genellenemez. Bu çalışmada katılımcıların demografik ve sosyo-kültürel özelliklerine göre siyasal rıza boyutlarına katılımları konusundaki farklılıkları incelenmiştir. Dolayısıyla siyasal rızayı etkileyen veya siyasal rıza tarafından etkilenen değişkenler incelenmemiştir. Gelecekte araştırmacılar tarafından siyasal rızayı etkileyen veya siyasal rıza tarafından etkilenen değişkenler incelenebilir.

Bu araştırmanın sonucuna göre Z-kuşağı seçmenin siyasette yetkinlik ve doğruluğa daha çok önem verdikleri görülmüştür. Bu nedenle politikacıların ve siyasi partilerin Z-kuşağı seçmene hitap ederken yetkinlik ve doğruluk faktörlerine ağırlık vermeleri önerilir. Çünkü seçmen mesleğinde tecrübe ve liyakat sahibi kişileri, güvenilir ve yalan söylemeyen adayları daha çok önemsemektedir. Bu nedenlerden dolayı siyaset yapımcıların bu unsurlara dikkat ederek parti politikalarını yapmaları önerilir.

Kaynakça

- Akgün, B. (2000). Türkiye’de seçmen davranışı: partizan tutumlar, ideoloji ve ekonomik faktörlerin oy vermeye etkisi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(4), 75-92, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/116520>, (Erişim Tarihi: 01.10.2021)
- Akıncı, S. (2014). Siyasal katılımın toplumsal dinamikleri ve kitle iletişim araçları, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 305-322.
- Almond, G. ve Verba, S. (1989). *The civic culture: political attitudes and democracy in five nations*, USA, Sage Publications.

- Alp, M. ve Akkılıç, M. E. (2020). Kitle iletişim araçlarının genç seçmenlerin davranışsal niyetleri üzerindeki etkisi, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 21-35.
- Altunışık, R., Çoşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2002). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*, 2. Baskı, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Ardıç, E., Altun, A. (2017). Dijital çağın öğreneni, *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1, 12-30.
- Arslan, A. (2004). Medya-politika ilişkisi üzerine sosyolojik bir değerlendirme, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-8.
- Asad, T. (1972). Market model, class structure and consent: A reconsideration of swat political organisation. *Man*, 7(1), 74-94.
- Avcı, İ. ve Köroğlu, A. (2021). Dindarlığın helal gıda satın alma niyeti üzerindeki etkisinde helal gıdaya yönelik bilgi ve helal gıdaya verilen önemin aracılık rollerinin incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 16(2), 360-380.
- Aydın, K. ve Özbek, V. (2004). Ailenin seçmen davranışları üzerindeki etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 144-167.
- Banazili, A. M. (2019). Siyaset psikolojisinde oy verme yaklaşımları ve seçmen davranışı: İngiltere örneği, *International Social Sciences Studies Journal*, 5, 30, 1065-1070.
- Berberoğlu, N. G. (1997). *Siyasi parti yönetimi*, Eskişehir: A.Ü. Yayınları.
- Beren, F. (2013). Seçmen tercihinin etki eden faktörler ve seçim güvenliği: Şanlıurfa ili örneği, *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)* 8, 1, 191-214.
- Biswas, A., Ingle, N. & Roy, M. (2014). Influence of social media on voting behavior. *Journal of Power, Politics & Governance*, 2(2), 127-155.
- Butler, D., Penniman H. R., and Ranney, A. (eds), (1981). *Democracy at the polls: a comparative study of competitive national elections*. Washington, D.C.: AEI.
- Çakır, H., ve Biçer, A. (2015). Türkiye yerel seçimlerinde seçmen tercihlerini etkileyen kriterler: 30 Mart 2014 yerel seçimleri Kayseri örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, (4), 1, 98-112.
- Çalışkan, O. (2013). Toplumsal rıza üretimi bağlamında 2010 anayasa referandumu ve yazılı basının bu süreçteki rolü bir içerik analizi uygulaması, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul.
- Çetin, H. (2006). İktidar ve meşruiyet, Siyaset içinde, Mümtaz' er Türköne (Ed), 4. Baskı, Ankara: Lotus Yayınevi.
- Ceylan, F. (2020). Siyasal Rıza Bağlamında oy verme davranışları üzerine bir araştırma: Erzincan ili örneği, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Gazetecilik Bilim Dalı*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Kayseri.
- Ceylan, F., İspir, N., ve Özpolat, A. R. (2019). Siyasal rıza ölçeği, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 605-629.
- Dahl, R. A. (2001). *Demokrasi Üstüne*, (B. Kadioğlu Çev), 1. Basım, Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Damlapınar, Z. (2003). İktidar ve kitle iletişim araçları üzerinden rıza üretimi: teorik ve ampirik açıdan kamusal senaryo süreci, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Anabilim Dalı*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Konya.

- DeBell, M. A. (2002). *The consent of the governed: public evaluations of political legitimacy in the united states*. Georgetown University Institute of Science and Technology Master Science Philosophy Unpublished Doctoral Dissertation. Washington.
- Dilber, F. (2012). Seçmenlerin kitle iletişim araçlarından aldığı siyasal içerikli bilgilerden etkilenme düzeyi; Karaman ili seçmenleri üzerine bir alan araştırması, ss. 83-105, *e-gifder*, 1, 4, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/83890>, (Erişim Tarihi: 05.10.2020)
- Doğan, K.C. (2022). Jürgen Habermas'ta katılım, demokrasi ve meşruiyet kavramları: Ombudsman yönetişimi üzerine düşünmek. *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) 8, 96, 1190-1203, https://www.researchgate.net/publication/359451328_Jurgen_Habermas'ta_Katirim_Demokrasi_Ve_Mesruiyet_Kavramlari_Ombudsman_Yonetisimi_Uzerine_Dusunmek (Erişim Tarihi: 16.05.2022)
- Duman, F. (2006). Din ve siyaset, *Siyaset*, M. Türköne (Der), Ankara: Lotus Yayınevi.
- Dursunoğlu İ, ve Kıncal, E. (2019). Erzurum ilinde yaşayan seçmenlerin siyasal davranışlarında sosyo-kültürel faktörlerin etkisi, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 413-434.
- Erdoğan, M. (2001). *Anayasal demokrasi*, 4. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Erkan, R., & Bağlı, M. (2005). Diyarbakır'da seçmen davranışı ve seçmen davranışının oluşmasında yerel medyanın rolü, *Selçuk İletişim Dergisi*, 3, (4), 181-196.
- Fanıd, E. N. (2014). Siyasetin meşruluğu ya da meşruiyetin siyaseti, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, (11), 28-39.
- Gegez A. E. (2007). *Pazarlama araştırmaları*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Gözler, K. (2004). *Anayasa Hukukuna Giriş*, 5. Baskı, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Grimes, M. (2006). Organizing Consent: The Role of Procedural Fairness in Political Trust and Compliance. *European Journal of Political Research*, 45(2), 285-315.
- Güz, N. (1995). Siyasal Tercihleri Belirlemede Kitle İletişim Araçlarının Rolü, *Amme İdaresi Dergisi*, 28, (1), 113-128.
- Habermas, J. (1999). Meşruiyet dayanağı olarak insan hakları, (T. Bora, Çev), Birikim, 118, <https://birikimdergisi.com/dergiler/birikim/1/sayi-118-subat-1999-sayi-118-subat-1999/2312/mesruiyet-dayanagi-olarak-insan-haklari/2852>, (Erişim Tarihi: 16.05.2022)
- Hafizoğlu, Y. (2021). Z kuşağı seçmen davranışları, *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2021, 4(2), 141-164, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2126232>, (Erişim Tarihi: 16.05.2022)
- Heywood, A. (1999). Demokrasi, içinde *Sosyal ve Siyasal Teori-Seçme Yazılar*, A.Yayla (Ed), 2. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Horton, J. (2012). Political legitimacy, justice and consent. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 15(2), 129-148.
- İngilizce Sözlük, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s/C3%B6z1%C3%BCk/ingilizce/>, (Erişim Tarihi: 01.10.2021)
- Kapani, M. (1997). *Politika bilimine giriş*, 9. Baskı, , Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karasar, N. (2012). *bilimsel araştırma yöntemi, kavramlar-ilkeler- teknikler*, 23, Basım, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kavas, A. (2019). Yerel seçimlerde seçmenin kararında belediye hizmeti mi, aday mi, partimi etkili?, *Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı*, <https://www.tepav.org.tr/upload/files/1550463543->

- 4.Yerel_Secimlerde_Secmenin_Kararinda_Belediye_Hizmeti_Mi__Aday_Mi__Parti_Mi_Et kili.pdf, (Erişim Tarihi: 15.05.2022)
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenirlik katsayısı, *Journal of Mood Disorders, (JMOOD)*, 6(1), 47-48.
- Kışlalı, A. T. (1996). *Siyaset bilimi*, 5. Baskı, Ankara: İmge.
- Kızıldere, N. (2002). *Kadınların oy verme davranışlarını etkileyen sosyo – ekonomik faktörler-kadın seçmenler üzerine bir araştırma (Isparta Uygulaması)*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, (Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi), Isparta.
- Köroğlu, A., ve Yıldız, S. (2021). Sosyal medya ve hedonik tüketimin tüketici tutumu ve tatmin üzerindeki etkisi, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10, (2), 1106-1123.
- Küçük, H. Ö ve Toklu, İ.T. (2020). Seçimlerde oy verme davranışını ne etkiler? z kuşağı üzerine bir araştırma, *BMIJ*, 8(5), 4546-4574.
- Kutluay, F. (2015). *John Locke'da rıza ve siyasal otorite*, T.C. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Felsefe Tarihi Bilim Dalı, (Yayımlanmamış doktora tezi), Kayseri.
- MacCallum, R. C.; Widaman, K. F.; Preacher, K. J.; Hong, S. (2001). Sample size in factor analysis: the role of model error. *Multivariate Behavioral Research*, 36, (4), 611-637.
- Munir, S. (2018). Social Media and Shaping Voting Behavior of Youth: The Scottish Referendum 2014 Case. *The Journal of Social Media in Society*, 7(1), 253-279.
- Nas, Z. (2020). *Seçmen tercihine etki eden faktörler: Van örneği*, Van: İksad.
- Örselli, E., Bayrakçı, E., ve Karabulut, N. (2018). E-demokrasiyi e-katılım üzerinden okumak: kavramsal bir analiz, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6, 14, 108-126.
- Özdemir, G. (2019). Siyasal katılmayı etkileyen sosyoekonomik faktörler üzerine bir araştırma-Çankırı örneği, *Sakarya İktisat Dergisi*, 8, (3), 252-283.
- Özkan, A. (2010). Türkiye'de seçmenlerin oy verme davranışının. siyasal iletişim perspektifinden incelenmesi, E. İnan (Der), *Seçenlere ve Seçilenlere Politik Dünya*, İstanbul: Referans Kitabevi.
- Özkiraz, A. ve Zeren H. E. (2009). Yerel yönetimlerde halk katılımı Tokat il merkezinde uygulamalı bir çalışma, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 2, 229-247.
- Öztekin, A. (2000). *Siyaset bilimine giriş*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Öztürk, N. K. ve Ok, A. Ş. (2017). Siyasal meşruiyet düşüncesinin evrimi, *Türk İdare Dergisi*, 89, (484), 271-304.
- Parla, T. (1991). *Türkiye'de siyasi kültürün resmi kaynakları*, 1, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pattinson, S. D. (2009). Consent and informational responsibility. *Journal of Medical Ethics*, 35(3), 176-179.
- Rawls, J. (1973). *A theory of justice*, Oxford University Press, New York.
- Sarıbay, A. Y. (1998). *Siyaset, demokrasi ve kimlik*, Bursa: Asa Yayınları.
- Şenel, A. (1996). *Siyasal düşünceler tarihi, tarih öncesinde ilkçağda ortaçağda ve yeniçağda toplum ve siyasal düşünüş*, (6. Kısaltmış Basım), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Seymen, A. F. (2017). Y ve Z kuşak insanı özelliklerinin milli eğitim bakanlığı 2014-2019 stratejik programı ve TÜBİTAK vizyon 2023 öngörülleri ile ilişkilendirilmesi, *Kent Kültürü ve Yönetimi*, 10, 4.

- Simmons, A. J. (1976). Tacit consent and political obligation. *Philosophy and Public Affairs*, 5 (3). 274-291.
- Sitembölükbaşı, Ş. (2001). *Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyoekonomik Faktörler*, 1. Baskı, Ankara: Nobel.
- Tan, A. ve A. Baydaş. (2017). Seçmen özelliklerinin oy verme davranışı üzerindeki etkileri. *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), 592-622.
- Tatar, T. (1997). *Siyaset sosyolojisi*, İstanbul: Turan.
- Taydaş, O. (2021). Seçmenlerin oy tercihlerinin belirlenmesinde etkili faktörler ve aday imajının bu süreçteki etkisi: 31 Mart 2019 yerel seçimleri Sivas Örneği, *Erciyes İletişim Dergisi*, 8 (1), 129-152.
- Turan, İ. (1976). *Siyasal sistem ve siyasal davranış*, İstanbul: Der Yayınevi.
- Turan, İ. (2000). Türkiye’de siyasal kültürün oluşumu, Kalaycıoğlu, E ve Sarıbay, A. Y, *Türkiye’de Politik Değişim ve Modernleşme*, İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 01.10.2021)
- Türkkahraman, M. (1998). Türkiye’de siyasal sosyalleşme: Tarih ve politika, Cumhuriyet Özel Sayısı 3, *Yeni Türkiye Medya Hizmetleri*, 4, 23-24.
- Türköne, M., (2006). *Siyaset*, 4. Baskı, Ankara: Lotus Yayınevi.
- Ünal, B. A. (2016). Oy verme davranışı modelleri, *Oüsobiad*, (95-119), <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/273711>, (Erişim Tarihi: 20.09.2021)
- Uslu, Z. K., Bozkurt, V., ve Tüfekçioğlu, H. (2017). The factors affecting voter behaviour in local elections: Kocaeli sample. *Turkish Studies*, 12(3), 1-18. <https://turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=11600>, (Erişim Tarihi: 15.05.2022)
- Weber, M. (2012). *Sosyolojinin temel kavramları*, 3.Baskı, İstanbul: Yarı Yayınları.
- Weber, M. (2013). *Bürokrasi ve Otorite*, (H. B. Akın, Çev.), 6.Baskı, , Ankara: Adres Yayınları.
- Wiese, C. E. (2011). *An exploration of the voting behaviour of south african university youth: a study of a select group of university students*. South Africa: MA Theses University of Pretoria.
- Yam, F. C. ve İlhan, T. (2020). *Modern çağın bütünsel teknolojik bağımlılığı: phubbing*, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(1), 1-15.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, Vol/Cilt: 46, Special Issue/Özel Sayı, 74-85.
- Yazıcıoğlu, Y., ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yeşilorman, M. (2006). Siyasal sosyalizasyon sürecinde sosyo-ekonomik faktörlerin rolü, *Bilig*, Sayı: 36, 1-46, <http://bilig.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1234-published.pdf>, (Erişim Tarihi: 16.03.2021)
- Yıldız, N. (2019). Habermas’ın meşruiyet krizi teorisi ve Türkiye, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Nisan, 22, 159-173.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 29.04.2021

No: 36286

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %60

2. yazar katkı oranı : %40